

Afganistanis tihe pilvitus

Ain Kallis, geograaf, 30. september 2001 23:00

Oktoobri ilmateade: Afganistanis on oodata hommikul selget ilma õhutemperatuuriga -5 kuni 10 kraadi, pärastlõunal kerkivad paljudes kohtades taevasse seenekujulised pilved, tuulepuhangud saavutavad orkaani jõu, sooja tuleb 3000 kuni 5000 kraadi.

Sellist ilma loodavad näha Afganistani kohal tuhanded ühendriiklased, kes peavad seda riiki või vähemalt seal end varjavaid terroriste USA-d tabanud veriste õhurünnakute süüdlaseks.

"Kes ei ole meie poolt, on meie vastu," kuulutas George W. Bush. Uues terrorismivastases sõjas, tuleb välja, on nüüd neist, kes olid meiega, saanud vastased. Afgaani sissirühmitusi, keda omal ajal Roland Reagan kutsus vabadusvõitlejaks, treenisid nii CIA kui ka Pakistani eriteenistused. Praegu kuulub Talebani armee varustuse hulka nii endise Nõukogule Liidu kui ka USA relvi, neist Stingerid kujutavad endast tõhusat abi kopterite vastu. Juba kolmkümmend aastat tagasi kommenteeris üks kõrge ohvitser relvade mitmekesisust: "Kui sa ratsutad heal hobusel, kas pole siis ükskõik, kus riigis ta sündinud on?"

Alaline sõja tallermaa

Afganistani geograafilise asendi tõttu on talle pööranud tähelepanu Dareios, Aleksander Suur, Tšingis khaan, nii suurmogulid kui ka praegusaja suurriigid.

Vallutajail on sellelt maalt olnud alati raske lahkuda. Britid on Afganistani alistanud kaks korda. Nende esimene riigist taganemine 1842. aasta külmas jaanuaris kujunes eriti raskeks: Kabuli maha jätnud 4500 sõdurist ning 12000 tsiviilisikust jõudis Indiasse vaid käputäis põgenikke.

Seda, mida tõi kümneaastane sõda kaasa NSVL-ile, mäletame vägagi hästi - kümneid tuhandeid surnuid ja haavatuid.

Muide, täpselt sada aastat tagasi kirjutas Postimees: Suri Ahvganistani emiir. Inglismaa lubas riiki kallaletungi korral avitada, kuna kardetakse mässajaid. Ülesanne oli raske, sest britid löid Aafrikas lahinguid buuridega.

Sõda kõrbes ja mägedes

Uus sõda terrorismi vastu kujuneb USA-le ja liitlastele palju raskemaks kui tavasõda Iraagi või Serbia vastu. Afganistani maastik ega kliima pole sõjakõrgtehnoloogia rakendamiseks hoopiski nii soodne kui Iraagi kõrb. Seal hävitasid kurikuulsad lahingukopterid Apache AH-64 üle 500 vaenlase tanki. Päikeselöösas kuumenenud tanke oli kerge andurite abil märgata ning kolme miili kauguselt tabada. Mägin maastik ei lase aga kopterite eeliseid alati rakendada.

Samuti on ründelennukeilt raske mägedesse, jäärakuisse ning metsadesse peidetud vaenlasi näha. Vaid tiibrakettidega ja satelliidi abil juhitud raketilöökid andmine läheb väga kulukaks: iga selline maksab üle miljoni dollari. Lennubaasid on kaugel, riigi pindala üle kuue korra suurem kui Serbial. Kuigi, jah, omal ajal lendas kindral Dudajevi eskadrill Afganistani pommitama Tartu aerodroomilt.

Lauspommitamine, nagu see toimus Vietnamis, kuid ei olnud võimalik Serbias (Euroopa!), on muidugi kättemaksuaktina teostatav, kuid mitte eriti efektiivne. Sõjandusspetsialistid on märkinud, et rünnakud, kus hukkab palju tsiviilisikuid, vaid tugevdavad rahva vastupanu.

Kosovos sõdinud meenutavad raskeid ilmaolusid: kolmel esimesel sõjanädalal oli vaid kuus lennuilma. Oktoobris läheb ilm ka Afganistani ründajaile ebasoodsamaks: pilvisus suureneb, algavad lumesajud, külmeneb. See sunnib liitlasi kiirustama.

Muide, just talvekülmade lähenemine, mis halvendab afgaanide niigi rasket elu, tekitab kaastunnet mujalgi peale islamimaailma. Kui suvel tõuseb sealkandis kuumus sageli 40 kuni 50 pügalani, siis talvel paugub lausa Siberi pakane. Möödunud erakordselt karmil talvel, kui temperatuur tõusis harva üle -16 kraadi, elas ligi 100 000 sõjapõgenikku Lääne-Afganistani telklaagreis, surnuks külmunuid loeti mõnel päeval kuni 500! Peale selle tabas riiki 30 viimase aasta tugevaim põud.

Seetõttu kõlab maailmas ka nõuandeid: ärgem rünnakem riike, vaid terroristide laagreid. Nende isoleerimiseks piisavat vaid mägiteede ja sildade pihta täpsete löökide andmisest, roheliste barettide operatsioonidest jne.

Kui poolteist aastat tagasi laulsid Belgradi varjendeis noored õhtuti: Killing me softly with this bomb, siis nende kauged saatusekaaslased idas on laulust kaugel.